

АНАЛИЗ

на Комисията за енергийно и водно регулиране на проблеми, свързани с критериите по прилагане на принципа на социална поносимост на водоснабдителните и канализационните услуги

При осъществяването на дейността си, Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) се ръководи от *принцип за осигуряване на условия за предоставяне на всеобщ достъп и социална поносимост на ВиК услугите*, прогласен в чл. 7, т. 1 от Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги (ЗРВКУ).

Съгласно § 1, т. 4 от Допълнителна разпоредба на ЗРВКУ (редакция преди измененията, обн. ДВ, бр. 58 от 31.07.2015 г.), *„социална поносимост на цената на ВиК услугите“ е налице в случаите, когато тяхната стойност, определена на база минимално месечно потребление на вода за питейно-битови нужди от 2,8 куб. м на едно лице, не надхвърля 4 на сто от средния месечен доход на домакинство в съответния регион*¹. По данни от НСИ за средномесечен паричен доход на лице от домакинство, размерът на социална поносимост общо за страната се изчисляваше в размер на **5,60 лв./м³** за 2013 и 2014 г.

С Решение на Министерски съвет № 269 от 07.05.2014 г. е приета Стратегия за развитие на сектор ВиК за периода 2014-2023 г., в която е посочена нуждата от осигуряване на инвестиции в размер от 11,7 млрд. лв., като половината от тези инвестиции се предвижда да бъдат осигурени чрез цената на ВиК услугите и заемни средства. В приложение на стратегията са направени анализи по административни области, показващи значително нарастване на цената на услугата.

Същевременно през 2014 - 2015 г. стана ясно, че се планират промени в правилата на Оперативна програма „Околна среда“ за новия програмен период 2014 -2020 г., като се предвижда бенефициенти на проектите с европейско финансиране да бъдат ВиК операторите. Осигуряването на безвъзмездни средства за региони, в които цената на услугата е далеч под размера на социална поносимост ще се защити много по-трудно, т.к. за тези региони съществуват резерви за финансиране на нужните инвестиции с вътрешен ресурс.

През 2015 г. Комисията постави въпроса за действащия към момента размер на социална поносимост, който е много висок (4%) спрямо прилагания в повечето страни от ЕС размер от около 2,5%. Достигането до цена на ВиК услугите от 5,60 лв./м³ средно за страната ще доведе до невъзможност за ползването на тези услуги. С писмо с изх. № В-03-00-2 от 12.03.2015 г. ресорните институции бяха информирани за нуждите от намаляване на размера на социална поносимост, както и въвеждането на мерки за подпомагане на най-бедните и уязвими групи от обществото. В писмото посочихме приети от ООН норми по отношение правото на човека на питейна вода и канализация, включително Резолюция 64/292 от 28 юли 2010 г. и Общ коментар № 15 за Правото на вода. Посочихме също така изследване на Института за икономически изследвания към БАН на тема „Поносимост на ВиК услугите и добри практики за водно подпомагане“¹, съгласно което *„в страната като цяло и във всички райони за басейново управление разходите на домакинство за доставяне, отвеждане и пречистване на 15 т3 вода представлява най-голям дял в месечните семейни бюджети (България - 3,36% за средно по доходи домакинство и 11,74% за първия децил) спрямо същите за посочените други страни в Европа. Причината не е цената на ВиК услугите у нас, а ниските доходи на домакинствата“*.

¹ Източник: http://www.stuwa.org/files/magazine/5-6.11_s1.pdf

С т. 4 на §68 от преходните и заключителни разпоредби на Закон за изменение и допълнение на Закона за водите (ЗИД на ЗВ, обн. ДВ, бр.58 от 31.07.2015 г.), размерът на социална поносимост **бе намален от 4 на сто на 2,5 на сто**. Изчисленият нов размер на социална поносимост с данни за 2015 г. е **3,64 лв./м³** средно за страната (спрямо **5,82 лв./м³** изчислен по стария начин с 4 на сто).

На интернет страницата на Комисията (www.dker.bg) в раздел ВиК/Социална поносимост на цената на ВиК услугите е публикувана актуална информация за 2015 г. по области, като е посочен размерът на социална поносимост, определен по новия начин (2,5 на сто), както и по стария (с 4 на сто) за периода преди влизане в сила на измененията в нормативната уредба. Виждат се значителни разлики между отделните области, причинени от разликите в доходите. За **област Монтана**, например при среден доход на лице в домакинство в размер на 249 лв. се определя размер на социална поносимост с 2,5 на сто в размер на **2,22 лв./м³**, а за **област София град** - при доход от 587 лв., размерът е **5,24 лв./м³**.

Въпреки, че чрез промяната в нормативната уредба, с която е намален размерът на социална поносимост значително се защитават интересите на потребителите е очевидно, че са необходими по-нататъшни мерки за запазване правото на достъп до ВиК услугите на потребителите в неравностойно положение.

1. Изисквания за поносимост на ВиК услугите.

С Резолюция 64/292 от 28 юли 2010 г. Общото събрание на ООН изрично *признава правото на човека на питейна вода и канализация и признава, че чиста питейна вода и канализация са от съществено значение за осъществяването на всички права на човека.*²

Правото на човека до питейна вода е признато и от Европейската Комисия (EC Communication COM (2014) final on the European Citizens' Initiative "Water and sanitation are a human right! Water is a public good, not a commodity!"), съгласно който: „...*достъпът до вода трябва да бъде признат като основно човешко право, защото е от съществено значение за живота на земята и е ресурс, който трябва да бъде споделен от човечеството*“, „... *всички държави носят задължения за правата на човека по отношение на достъпа до безопасна питейна вода, която трябва да бъде на налична, физически достъпна, поносима и приемлива*“³.

В този смисъл е и чл. 3 на ЗРВКУ, който гласи, че *водата за питейно-битови нужди е основна жизнена потребност съгласно Закона за социалното подпомагане* (ал. 1), *а В и К услугите са дейности от обществен интерес* (ал. 2).

През 2002 г. Комисията за икономически, социални и културни права към ООН приема Общ коментар № 15 за Правото на вода (док. на ООН Е/С 12/2002/11)⁴, предоставящ на страните-членки насоки за тълкуване правото на човека на вода (имплементирано в *правото на всяко лице и семейството му на задоволително жизнено равнище* - чл. 11. 1 от Международния пакт за икономически, социални и културни права и в *правото на всяко лице да постигне възможно най-добро състояние на физическо и душевно здраве* - чл. 12. 1 от същия).

Съгласно т. 27 на цитирания по-горе Общ коментар № 15 за Правото на вода: „*Страните трябва да приложат необходимите мерки, за да гарантират икономическата достъпност на водата чрез прилагането на: а) използване на техники и технологии за ниски*

² The human right to water and sanitation, http://www.un.org/waterforlifedecade/human_right_to_water.shtml

³ EC Communication COM (2014) 177 final (Brussels, 19.3.2014), on the European Citizens' Initiative "Water and sanitation are a human right! Water is a public good, not a commodity!", <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/EN/1-2014-177-EN-F1-1.Pdf>

p.3: "...access to water must be recognized as a fundamental human right because it is essential to life on earth and is a resource that must be shared by humankind", "...all States bear human rights obligations regarding access to safe drinking water, which must be available, physically accessible, affordable and acceptable"

⁴ General Comment 15, The right to water, <http://www1.umn.edu/humanrts/gencomm/escgencom15.htm>

цени, б) подходящи политики за ценообразуване като безплатна или евтина вода, и в) подпомагане на дохода. Всяко плащане за В и К услуги трябва да се основава на принципа на равнопоставеността като се гарантира, че тези услуги, независимо дали се предоставят от публични или частни дружества, са достъпни за всички, включително за групите в неравностойно социално положение. По-бедните домакинства не трябва да бъдат непропорционално обременени с разходите на вода в сравнение с по-богатите домакинства“.⁵

Съгласно ЕК, поносимостта на ВиК услугите зависи от начина на ценообразуване който е национална компетентност на страните-членки, но въпреки това могат да бъдат изведени някои базови принципи: „ЕС няма роля при определянето на цените на ВиК услугите, които се определят на национално ниво. Екологичното законодателство на ЕС свързано с водата обаче установява някои основни принципи за политиките за водно ценообразуване на страните-членки за да гарантира, че цената, таксувана на потребителите на ВиК услуги отразява истинските разходи за нейното ползване, като по този начин се насърчава устойчивото ползване на ограничените водни ресурси. Водната политика на ЕС се основава на принципа, че достъпността на водните услуги е от решаващо значение. Националните институции са компетентни за предприемането на конкретни подпомагащи мерки за опазването на хората в неравностойно положение и разглеждане на проблемите на водната бедност (например чрез подкрепа за домакинствата с ниски доходи или чрез установяването на задължения на обществените услуги).“⁶

В цитираното по-горе изследване на Института за икономически изследвания към БАН е направен сравнителен анализ на прилаганите от държавните в ЕС мерки за подпомагане потреблението на ВиК услуги, и е установено, че „в страните от ЕС се прилагат широк набор от мерки за подпомагане потреблението на ВиК услуги, като във всяка страна съществува повече от един механизъм за водно подпомагане. Най-разпространената практика е предоставяне на финансова помощ за лица и домакинства с ниски доходи, която се прилага във всички представени държави“.

Финансовото подпомагане на лицата и домакинствата с ниски доходи, с което да се гарантира достъпът до ВиК услуги, е изцяло в съответствие с цитираните по-горе документи на ООН и ЕК.

Въпреки поставените от Комисията въпроси в писмо В-03-00-2 от 12.03.2015 г., Министерство на труда и социалната политика в отговор с изх. № 9104-98 от 20.03.2015 г. посочва, че заявената от Комисията необходимост от ревизиране на нормативните разпоредби по отношение на въвеждането на помощи за най-бедните слоеве от населението е неприемлива, защото не отразява и не е съобразена с целите, философията и механизма на социалното подпомагане, още по-малко с действащите програми за подпомагане и реализираните резултати. Предложението на КЕВР е оценено като едностранно и формално съответстващо на Общ коментар № 15 за Правото на вода, защото не отразява адекватно целият набор от мерки за гарантиране икономическата достъпност на водата, които регулаторният орган следва да съблюдава при реализирането на своите функции.

⁵ General Comment 15, The right to water , article 27. „To ensure that water is affordable, States parties must adopt the necessary measures that may include, inter alia: (a) use of a range of appropriate low-cost techniques and technologies; (b) appropriate pricing policies such as free or low-cost water; and (c) income supplements. Any payment for water services has to be based on the principle of equity, ensuring that these services, whether privately or publicly provided, are affordable for all, including socially disadvantaged groups. Equity demands that poorer households should not be disproportionately burdened with water expenses as compared to richer households.“

⁶ EC Communication COM(2014) final, p.4: “The EU has no role in the setting of water prices, which are determined at national level. EU water-related environmental legislation does, however, establish some basic principles for water pricing policies in the Member States. The Water Framework Directive requires Member States to ensure that the price charged to water consumers reflects the true costs of water use. This encourages the sustainable use of limited water resources. EU water policy is based on the principle that affordability of water services is critical. National authorities are competent for taking concrete support measures safeguarding disadvantaged people and tackling water-poverty issues (e.g. through support for low-income households or through the establishment of public service obligations).”

Мерките (предложени в Общ коментар № 15 за правото на вода) за използване на техники и технологии за ниски цени и/или подходящи политики за ценообразуване като безплатна или евтина вода, обаче не биха могли да се изпълнят от КЕВР при съществуващата нормативна уредба (ЗРВКУ и подзаконовите актове по неговото прилагане), и без компенсиране на намалението на необходимите приходи на ВиК операторите от източници различни от цената на ВиК услугите. Осигуряването на ниски цени за отделните потребители предполага съответните разходи да бъдат поети или от останалите потребители, или от държавните и/или общински бюджети. Третата възможност - подпомагане на дохода, може да бъде осигурена само чрез съответните социални политики.

2. Размер на социална поносимост спрямо доходите на домакинства по децилни групи за 2015 г.

Съгласно представената от НСИ информация за паричен доход на лица от домакинствата по децилни групи общо за страната за 2015 г., при изчисляването на социалната поносимост средно за страната при 2,5 на сто в размер на 3,64 лв./м³, дялът на разходите за потребление от 2,8 м³/мес. по децилни групи варира от 8,80% за 1-ви децил (най-бедните домакинства) до 1,04% за 10-ти децил (най-богатите домакинства).

Паричен доход на лица от домакинствата по децилни групи общо за страната за 2015 год.	Паричен доход средно на лице лв.мес.	Размер на социална поносимост (2,5% за 2,8 м ³) лв./м ³	Дял на разход на лице от домакинство за 2,8 м ³ /мес. при парични доходи по децилни групи
Общо за страната	407	3,64	2,50%
1-ва децилна група (най-бедните 10% от населението)	116		8,80%
2-ра децилна група	200		5,10%
3-та децилна група	252		4,04%
4-та децилна група	293		3,48%
5-та децилна група	334		3,05%
6-та децилна група	376		2,70%
7-ма децилна група	427		2,39%
8-ма децилна група	496		2,05%
9-ма децилна група	601		1,69%
10-та децилна група (най-богатите 10% от населението)	978		1,04%

Данните показват, че разходите на лице от домакинство от първите 6 децилни групи при потребление от 2,8 м³/мес ще надхвърлят 2,5% от неговия среден месечен доход. Най-фрапиращ е дялът на разходите за 1-ви децил - 8,80%. Информацията за доходите по децилни групи е налична само общо за страната, не може да се представи по региони, но същата показва категорично, че достигането на цената на услугите до размера на социална поносимост общо за страната ще направи тези услуги непосилни за най-бедните слоеве от населението. Това ясно показва нуждата от въвеждането на допълнителни мерки за тяхното подпомагане.

3. Надхвърляне на размера на социална поносимост

3.1. Промени в нормативната уредба от 2015 г.

С § 60, т. 3 от ЗИД на ЗВ (обн. ДВ, бр.58 от 2015 г.) са направени промени в §14 на преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за водите (ДВ, бр. 103 от 2013 г.), както следва:

- а) в ал. 1 думите „2015 г.“ се заменят с „2016 г.“, а думите „2016 г.“ се заменят с „2017 г.“;
- б) в ал. 5 след думата „услуги“ се поставя точка и текстът до края се заличава.

С така направените изменения, текстът на §14 от ПЗР на ЗИД на ЗВ (ДВ бр. 103 от 2013 г.) придобиват следния вид:

(1) Настоящият регулаторен период по смисъла на чл. 10, ал. 1 от Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги се удължава до 31 декември 2016 г. Следващият регулаторен период започва от 1 януари 2017 г.

(2) Одобрените до влизането в сила на този закон бизнес планове за настоящия регулаторен период остават в сила.

(3) В тримесечен срок от влизането в сила на този закон ВиК операторите допълват бизнес плановете си по ал. 2, с оглед удължаването на настоящия регулаторен период по ал. 1. Допълненията към бизнес плановете се одобряват по реда на чл. 11 от Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги.

(4) В срока по ал. 3 ВиК операторите могат да поискат преразглеждане на утвърдените цени във връзка с допълненията на бизнес плановете.

(5) В случаите по ал. 3 и ал. 4 ВиК операторите съблюдават указанията на комисията по чл. 6, ал. 1, т. 4 и чл. 16 от Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги.

С § 68 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за водите (ЗИД на ЗВ, обн. ДВ, бр.58 от 31.07.2015 г.) са направени следните изменения и допълнения в ЗРВКУ:

т. 1. В чл. 14:

а) в ал. 1, изречение първо думите „които се предлагат по потребителски групи в зависимост от потребяваното количество вода и технологията на добиване и доставяне на водата“ се заличават;

б) създава се нова ал. 2: ВиК операторите прилагат принципа на единна цена на ВиК услуга на обособената територия. Принципът се спазва задължително за цените на ВиК услугите „доставяне на вода на потребителите и/или на други ВиК оператори“ и „отвеждане на отпадъчните води“. Цената за ВиК услугата „отвеждане на отпадъчни води и пречистване“ може да се определя диференцирано за групи потребители в зависимост от степента на замърсеност по реда на този закон и актовете по неговото прилагане.“;

т. 4. В § 1, ал. 1, т. 4 от допълнителната разпоредба думите „4 на сто“ се заменят с „2,5 на сто“.

С направените промени в чл. 14 на ЗРВКУ, е **премахната** възможността да се утвърждават цени на ВиК услуги въз основа на потребяваното количество вода и технологията на добиване и доставяне на водата.

Към момента възможността за прилагане на различни цени в зависимост от потребяваното количество вода е приложена единствено за „В и К“ ООД, гр. Търговище с решение № Ц-062 от 30.07.2008 г. Комисията е въвела двустъпална тарифа за дружеството в зависимост от потреблението (до и над 20 м³/мес) във връзка с факта, че определената по нормален ред тарифа е надхвърляла размера на социална поносимост, определен на база данни от НСИ за средния доход на населението в региона.

Утвърждаването на различни цени в зависимост от технологията на добиване и доставяне на водата е приложена за много ВиК оператори, като са утвърдени цени за различни водоснабдителни системи (ВС) - „Помпена“, „Гравитачна“ и/или „Смесена“.

С промените в § 1, ал. 1, т. 4 от ДР на ЗРВКУ е намален размерът на социална поносимост на ВиК услугите.

3.2. Приложение на променената нормативна уредба.

Не е даден отлагателен срок за влизане в сила на ЗИД на ЗВ (обнародван в ДВ, бр.58 от 31.07.2015 г.), поради което направените промени и допълнения в същия влизат в сила три дни след датата на обнародването им в Държавен вестник (чл. 5, ал. 5 от Конституцията на РБ).

С направените изменения с § 68, т. 1 и т. 4 на ЗИД на ЗВ (обн. ДВ, бр. 58 от 2015 г.), в ЗРВКУ се въвежда принципът на единна цена на ВиК услугите и се намаля размера на социална поносимост. Промените са несъвместими (противоречат) с тези, направени с § 60, т. 3, тъй като със същите повторно се удължава действащият регулаторен период до края на 2016 г.. ВиК операторите допълват одобрените си бизнес планове, с оглед удължения регулаторен период и могат да поискат преразглеждане на утвърдените цени на ВиК услугите.

Горният извод е направен, поради следните съображения: при голяма част от ВиК операторите действащите бизнес планове са одобрени с различни водоснабдителни системи и различни цени на ВиК услуги, при различен размер на социална поносимост. При разглеждането на преписките по заявления за изменения в действащите цени на ВиК услуги на ВиК операторите през 2016 г., се анализира и прилага новият размер на социална поносимост на ВиК услугите по § 1, ал. 1, т. 4 от ДР на ЗРВКУ. Направеният анализ по отношение практическото приложение на § 1, ал. 1, т. 4 от ДР на ЗРВКУ за настоящия и за следващия регулаторен период сочи, че са налице обособени територии на ВиК оператори, в които цените на ВиК услугите ще надхвърлят размера на социалната поносимост. Същото ще доведе до невъзможност за спазване на принципа на „социалната поносимост“ от страна на КЕВР при одобряване на представените за одобрение бизнес планове за периода 2017 - 2021 г.

3.3. Анализ на действащите цени на ВиК услуги

В следните региони действащите цени на ВиК операторите са близки или надхвърлят размер на социална поносимост, определен при 2,5 на сто:

ВиК оператор	Решение	Доставяне	Отвеждане	Прецистиране битови	Комплексна цена за битови потребители лв./м ³	Комплексна цена за битови потребители лв./м ³ с ДДС	Размер на социална поносимост за региона при 2,5 на сто лв./м ³ с ДДС ⁷	Разлика спрямо размер на социална поносимост при 2,5 на сто лв./м ³ с ДДС
"В и К" ООД, град Монтана ВС „Помпена“	Ц-39/ 26.09.2012 г.	1,42	0,20	0,35	1,97	2,36	2,22	0,14
"В и К" ООД, град Търговище ВС „Помпена“, потребление >20 м ³ /мес	Ц-49/ 31.10.2012 г.	2,16	0,18	0,32	2,66	3,19	2,85	0,35
"В и К" ООД, град Търговище ВС „Помпена“, потребление <20 м ³ /мес	Ц-49/ 31.10.2012 г.	1,70	0,18	0,32	2,20	2,64	2,85	-0,21
„В и К“ ООД, град Добрич	Ц-25/ 31.07.2012 г.	2,01	0,13	0,23	2,37	2,84	2,97	-0,13
“В и К” ООД, град Силистра	Ц-53/ 31.10.2012 г.	1,89	0,12		2,01	2,41	2,55	-0,14
“В и К” ЕООД, град Хасково	Ц-41/ 26.09.2012 г.	1,96	0,11	0,43	2,50	3,00	3,12	-0,12

⁷ По данни на НСИ за средномесечен доход на лице от домакинство по области за 2015 г.

"Водоснабдяване - Дунав" ЕООД, град Разград	Ц-42/ 12.12.2011 г.	1,98	0,11	0,15	2,24	2,69	3,02	-0,33
"В и К - Видин" ЕООД, град Видин ВС „Помпена“	Ц-40/ 26.09.2012 г.	1,50	0,25		1,75	2,10	2,65	-0,55

Данните показват, че действащите цени на "В и К" ООД, гр. Монтана за ВС „Помпена“, и на "ВиК" ООД, гр. Търговище за ВС „Помпена“ при потребление над 20 м³/мес надхвърлят размера на социална поносимост от 2,5 на сто.

Действащите цени на „ВиК“ ООД, гр. Добрич, „ВиК“ ООД, гр. Силистра и „ВиК“ ЕООД, гр. Хасково са много близо до размера на социална поносимост, в порядъка между 0,12 - 0,14 лв/м³, като особеното в случая с „ВиК“ ООД, гр. Силистра е, че действащите цени са без услугата „пречистване на отпадъчни води“, а предстои въвеждане в експлоатация на нова ПСОВ - гр. Силистра. За „ВиК - Видин“ ЕООД, гр. Видин също предстои да започне предоставяне на услугата „пречистване на отпадъчни води“, като за това дружество разликата е значително по-голяма.

3.4. Ефект върху потребителите

С измененията на § 68 от ЗИД на ЗВ (обн. ДВ, бр. 58 от 2015 г.) в чл. 14 на ЗРВКУ е премахната възможността на КЕВР да утвърждава цени на ВиК услуги в зависимост от потребяваното количество вода. На практика това е единственият механизъм на Комисията да утвърди по-ниски цени за потребление до определено ниво, с което да се изпълнят препоръките (а) и/или (б) от т. 27 на Общ коментар № 15 за правото на вода.

Прилагането на принципът за единна цена за ВиК услуга на обособената територия, въведен в чл. 14, ал. 2 на ЗРВКУ през 2015 г., ще доведе до увеличение на цените за потребителите, които до момента са заплащали цени за ВС „Гравитачна“ или „Смесена“, както и за потребителите в област Търговище, заплащали цени за потребление до 20 м³/мес. Нуждите от инвестиции във ВиК сектора, както и намаляващите фактурирани количества отчитани от дружествата, ще доведат до последващо увеличение на единните цени по региони през този и следващите регулаторни периоди.

Чл. 7 на ЗРВКУ въвежда общите принципи, от които Комисията следва да се ръководи при осъществяване на своята дейност, сред които този за *икономическа обосновааност на цените на ВиК услугите* (т. 4), *създаване на условия за ВиК операторите да експлоатират и поддържат системата и да вложат инвестиции при намаляване на експлоатационните разходи* (т.6), *създаване на условия за привличане на средства за инвестиции и участие на частния сектор в предоставянето на ВиК услуги* (т. 11). Член 13, ал. 1 на ЗРВКУ посочва принципите, от които Комисията следва да се ръководи при регулирането на цените на ВиК услугите - *включително съответствие между икономическата част на бизнес плана и предлаганите цени* (т. 1), *възстановяемост на икономически обосновааните разходи* (т. 2), *прилагане на икономически обосноваана норма на възвръщаемост на вложения капитал* (т. 3) и *избягване на кръстосано субсидиране между потребителите* (т. 6).

Тези принципи предполагат цените на ВиК услугите да са изцяло функция на одобрените от Комисията оперативни и капиталови разходи и възвръщаемост на капитала. С тях са съобразени приетите от Министерския съвет наредби за регулиране на качеството и цените на ВиК услугите (обн.ДВ бр. 6 от 2016 г.), които ще се прилагат от началото на 2017 г.

Прогласеният в чл. 13, ал. 1, т. 4 на ЗРВКУ принцип за *съответствие между цените за населените места и действителните разходи за предоставяне на ВиК услугите* е неприложим след въвеждането през 2015 г. на изискването за единна цена на ВиК услуга на обособената територия.

В чл. 13, ал. 1, т. 5 на ЗРВКУ е въведен и принципът за *социална поносимост на цената на ВиК услугите*, който съгласно определението в § 1, ал. 1, т.4 от ДР за социална поносимост на цената на ВиК услугите поставя горна граница (таван) на цените на тези ВиК услуги. Този принцип не дава възможност за въвеждане на предложените в т. 27 от Общ коментар № 15 за правото на вода политики за ниски цени или за евтина или безплатна вода.

Същевременно, както стана ясно от информацията в раздел 2, достигането на социалната поносимост общо за страната ще направи ВиК услугите непосилни за най-бедните потребители, доколкото техните разходи за ВиК услуги значително ще надхвърлят 2,5 на сто (8,80% за 1-ва децилна група, 5,10% за 2-ра децилна група, 4,04% за 3-та децилна група), с което ще се наруши принципът на т. 27 от Общ коментар № 15 за правото на вода, съгласно който *„По-бедните домакинства не трябва да бъдат непропорционално обременени с разходите за вода в сравнение с по-богатите домакинства“*.

Посоченото до тук налага необходимостта от широка дискусия и определянето на подходящи мерки за подпомагане на бедните домакинства, които да гарантират техния равнопоставен достъп до ВиК услугите. От всички комунални услуги чиито цени се регулират от КЕВР, единствено за ВиК услугите са определени като основно човешко право с актове на ООН и ЕК.

Услугите в сектор Енергетика (Електроенергетика, Топлоенергетика, Природен газ) не са дефинирани като основни човешки права. Същевременно вече са налице действия по определянето на енергийно бедни потребители и въвеждането на мерки за тяхното подпомагане, а такива не се предвиждат за потребителите на ВиК услуги, което предполага необходимостта от предприемане на действия в тази насока, от страна на компетентните за това органи на държавно управление.

3.5. Ефект върху ВиК операторите

Прилагането от Комисията на принципа за социална поносимост на цените на ВиК услугите ще доведе до ограничаване на ценовите равнища в тези региони, в които се надхвърля размерът на социална поносимост. Както бе посочено в раздел 3.3, действащите цени на редица ВиК оператори надхвърлят или са много близо до размера на социална поносимост, по данни за 2015 г.

В относимата за случая нормативна уредба липсва регламентацията относно възможните опции за действие от страна на Комисията в тези случаи. Една от възможностите е КЕВР да ограничи определени разходи, започвайки от разходите за амортизационни отчисления на ВиК активи - публична държавна и/или общинска собственост, с които ще се финансират инвестициите в тези активи (чл. 10, ал. 7, т. 7 на НРЦВКУ). Това ще доведе до намаляване или липса на инвестиции в публични активи, което от своя страна няма да позволи подобряване на показателите за качество. Възможно е да се наложи и допълнително ограничаване на част от оперативните разходи за поддръжка на ВиК системите. Не е ясно обаче за чия сметка ще остане извършването на тези разходи, които са важни за поддържането и развитието на публичните ВиК активи.

В договорите по реда на Закона за водите, сключвани между Асоциациите по ВиК и съответните избрани ВиК оператори са поставени изисквания за изпълнение на задължителни нива на инвестиции в публични активи. Тези задължителни нива са определени в раздел 7.3 на договорите, като е предвидена възможност за двукратно изменение с анекси (през петата и десетата година от договора). Тези задължителни нива не ограничават правото на ВиК операторите да извършат допълнителни инвестиции в публични активи, както и инвестиции в собствени активи.

Анализът на информацията от представените в Комисията от АВиК проекто-договори за 26 регионални дружества показва, че за 17 дружества средногодишното ниво на

задължителните инвестиции за 15 годишния период на договорите е по-ниско от средногодишното ниво на отчетените от дружествата инвестиции за периода 2009-2014 г., и само за 9 оператора това средногодишното задължително ниво е по-високо от отчетеното такова. Информацията е представена в следващата таблица:

АВиК за обособена територия на:	Инвестиционна програма		Отчетени инвестиции 2009-2014 общо (лв.)	Отчетени инвестиции 2009-2014 средногодишно (лв./год.)	Разлика средногодишно ниво по договор спрямо отчетено (лв./год.)
	Задължително ниво за 15 години (лв)	Средногодишно (лв./год.)			
"В и К" ЕООД, гр. Смолян	11 250 000	750 000	2 344 000	390 667	359 333
"В и К" ООД, гр. Русе	38 432 000	2 562 133	30 946 547	5 157 758	-2 595 625
"В и К" ООД, гр. Враца	13 500 000	900 000	25 571 000	4 261 833	-3 361 833
"В и К" ЕООД, гр. Пловдив	47 062 000	3 137 467	36 144 000	6 024 000	-2 886 533
"В и К-Сливен" ООД, гр. Сливен	4 980 000	332 000	6 824 663	1 137 444	-805 444
"В и К" ЕАД, гр. Бургас	54 100 000	3 606 667	25 831 000	4 305 167	-698 500
"В и К-Шумен" ООД, гр. Шумен	9 269 000	617 933	7 551 757	1 258 626	-640 693
"В и К" ЕООД, гр. Благоевград	21 761 000	1 450 733	7 399 000	1 233 167	217 567
"Водоснабдяване-Дунав" ЕООД, гр. Разград	7 196 000	479 733	3 599 000	599 833	-120 100
"В и К" ООД, гр. Силистра	3 994 000	266 267	3 003 000	500 500	-234 233
"В и К" ООД, гр. Добрич	6 000 000	400 000	2 254 278	375 713	24 287
"В и К" ЕООД, гр. Ямбол	5 686 546	379 103	2 720 000	453 333	-74 230
"В и К" ООД, гр. Варна	58 435 000	3 895 667	15 130 000	2 521 667	1 374 000
"В и К" ЕООД, гр. Стара Загора	25 130 000	1 675 333	41 407 983	6 901 331	-5 225 997
"В и К" ЕООД, гр. Видин	6 826 000	455 067	2 453 000	408 833	46 233
"В и К" ООД, гр. Перник	4 223 000	281 533	750 896	125 149	156 384
"В и К" ООД, гр. Монтана	7 000 000	466 667	5 220 000	870 000	-403 333
„В и К“ АД, гр. Ловеч	5 582 000	372 133	8 022 279	1 337 046	-964 913
"В и К" ООД, гр. Кърджали	8 832 000	588 800	3 805 000	634 167	-45 367
"В и К" ЕООД, гр. София	14 188 000	945 867	3 322 000	553 667	392 200
"Кюстендилска вода" ЕООД	6 000 000	400 000	1 635 872 *	545 291 *	-145 291
"В и К" ООД, гр. Търговище	9 520 000	634 667	4 496 028	749 338	-114 671
"В и К" ЕООД, гр. Хасково	12 306 000	820 400	4 402 633	733 772	86 628
"В и К" ООД, гр. Габрово	11 549 000	769 933	3 846 000	641 000	128 933
"В и К" ЕООД, гр. Плевен	9 234 000	615 600	7 208 526	1 201 421	-585 821
"В и К Йовковци" ООД, гр. Велико Търново	12 699 000	846 600	8 746 000	1 457 667	-611 067
ОБЩО	414 754 546	27 650 303	264 634 462	44 105 744	-16 455 441

*За "Кюстендилска вода" ЕООД са посочени инвестиции за периода 2012-2014 г.

На практика чрез сключените по реда на Закона за водите договори се предвижда намаление на инвестициите във ВиК сектора, което е в противоречие с одобрената стратегия за отрасъл ВиК и отчетената нужда от значително повишаване на инвестициите, с оглед подобряването на качеството на услугите, постигане на ефективност и съответствие с изискванията на ЕС.

При все това, чрез въведената в чл. 10 на НРЦВКУ възможност за включване в цените на амортизационни отчисления върху активи - публична държавна и/или общинска собственост, които да се използват от ВиК оператора за капиталови разходи и обслужване на главници на инвестиционни заеми за капиталова поддръжка на съществуващи и изграждане на нови публични ВиК активи, се дава възможност за извършване на по-големи инвестиции от отчетените до момента, или от предвидените в договорите по ЗВ задължителни нива. Това е от съществено значение за планирането на мерки за повишаване качеството на ВиК услугите и дългосрочната устойчивост на ВиК сектора като цяло.

В договорите между АВиК и ВиК операторите по Закона за водите е предвидена възможност за прекратяване на договорните взаимоотношения при съществено неизпълнение, включващо като възможност раздели 4.2 - *ВиК оператора да стопанисва, експлоатира и поддържа активите с дължимата грижа и в съответствие с добрите инженерни практики и плана за стопанисване, експлоатация и поддръжка*, 5.2 - *постигане на дългосрочните и годишните нива на нормативните показатели за качество и на договорните показатели за качество*, и 7.1а - *всички инвестиции във ВиК системата в обособената територия, предвидени в подробната инвестиционна програма, ще бъдат извършени от Оператора*. Същевременно, в тези договори не е уредена хипотезата, при която цените на ВиК оператора се ограничават до размера на социалната поносимост, което води до невъзможност за финансиране на инвестиции и/или постигане на договорни показатели за качество на услугите.

Изпълнението на тези договорни изисквания предполага осигуряването на необходимите оперативни и капиталови разходи. Договорът не дава отговор на въпроса как ще се процедира, ако ВиК операторът не може да осигури част от тези разходи поради надхвърляне на размера на социална поносимост, не изяснява и ангажиментите на АВиК в тези случаи.

4. Заключение

При изпълнение на правомощията си за регулиране на цените на ВиК услугите Комисията се ръководи от принципа за социалната поносимост на цената на ВиК услугите (чл. 13, ал. 1, т. 5 от ЗРВКУ), като съгласно §1, ал. 1, т.4 от ДР на ЗРВКУ стойността на ВиК услугите, определена на база минимално месечно потребление на вода за питейно-битови нужди от 2,8 куб. м на едно лице, не надхвърля 2,5 на сто от средния месечен доход на домакинство в съответния регион.

Съгласно данни от НСИ, средният доход общо за страната за 2015 г. е 407 лв./мес., при което се изчислява социална поносимост в размер на 3,64 лв./м³. При такава цена на ВиК услугите обаче, разходите на 1-ва децилна група за потребление от 2,8 м³/мес. биха били 8,8%, а за 2-ра и 3-та децилни групи - съответно 5,10% и 4,04%. Данните показват ясно, че достигането на цените на ВиК услугите до размера на социална поносимост общо за страната ще направят тези услуги непосилни за най-бедните домакинства в страната. За сравнение разходите на 10-та децилна група ще са само 1,04% от техния среден доход.

Съгласно чл. 3 на ЗРВКУ, водата за питейно-битови нужди е основна жизнена потребност по смисъла на Закона за социалното подпомагане, а ВиК услугите са дейности от обществен интерес. Тези нормативни текстове съответстват на Резолюция 64/292 от 28 юли 2010 г. на ООН и становище на ЕК (ЕС Communication COM (2014), с което достъпът до питейна вода е основно човешко право.

Общ коментар № 15 за Правото на вода (док. на ООН Е/С 12/2002/11) в т. 27 изрично посочва, че всяко плащане за ВиК услуги трябва да се основава на принципа на равнопоставеност като се гарантира, че тези услуги, независимо дали се предоставят от публични или частни дружества, са достъпни за всички, включително за групите в неравностойно социално положение, и по-бедните домакинства не трябва да бъдат непропорционално обременени с разходите на вода в сравнение с по-богатите домакинства. Данните за доходи по децилни групи за 2015 г. показват ясно, че този принцип ще бъде нарушен за най-бедните домакинства, поради което е важно да се предприемат мерки за тяхното подпомагане.

Възможните мерки съгласно т. 27 на Общ коментар № 15 за Правото на вода са: а) използване на техники и технологии за ниски цени, б) подходящи политики за ценообразуване като безплатна или евтина вода, и в) подпомагане на дохода. Съгласно становището на ЕК, националните институции са компетентни за предприемането на конкретни подпомагащи мерки за опазването на хората в неравностойно положение и разглеждане на проблемите на

водната бедност (например чрез подкрепа за домакинствата с ниски доходи или чрез установяването на задължения на обществените услуги). Прилагането на тези мерки обаче е извън правомощията на КЕВР, доколкото съгласно действащите разпоредби на ЗРВКУ и НРЦВКУ, цената на ВиК услугите следва да отразява признатите годишни разходи и възвръщаемост на капитала. След направените изменения в чл. 14 на ЗРВКУ през 2015 г., с които е премахната възможността за утвърждаване на цени на ВиК услуги по потребителски групи в зависимост от потребяваното количество вода и технологията на добиване и доставяне на водата, и е въведен принципът за единна цена за обособената територия, Комисията вече не разполага с възможност да утвърди различни цени за дадена обособена територия, и да осигури по-ниски цени за потребителите при наличие на съответните обстоятелства.

Данните за доходи на лице от домакинството по децилни групи за 2015 г. показват, че разходите на лице от домакинство от първите 6 децилни групи при потребление от 2,8 м³/мес. ще надхвърлят 2,5% от неговия среден месечен доход, като най-фрапиращ е дялът на разходите за 1-ви децил - 8,80%. Информацията за доходите по децилни групи е налична само общо за страната, не може да се представи по региони, но същата показва категорично, че достигането на цената на услугите до размера на социална поносимост общо за страната ще направи тези услуги непосилни за най-бедните слоеве от населението. Това ясно показва нуждата от въвеждането на допълнителни мерки за тяхното подпомагане.

Същевременно ограничаването на цените на ВиК услугите до размера на социална поносимост поставя редица въпроси за поддръжката и развитието на публичните ВиК системи в тези региони, в които разходите на дружествата няма да могат да бъдат покрити от цената на услугата. Не се изяснява за чия сметка ще бъдат извършени необходимите инвестиции и разходи за поддръжка в случай, че изчислените цени надхвърлят размера на социална поносимост. Това не е уточнено нито в действащата нормативна уредба, нито в договорите сключени между АВиК и избраните ВиК оператори по реда на Закона за водите. Тези въпроси не намират отговор и в одобрената с Решение на Министерския съвет № 269 от 07.05.2014 г. Стратегия за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България 2014-2023 г.

5. Възможности за действие

5.1. Алтернативни предложения

Съгласно решение на Комисията по т. 2 от Протокол №157 от 13.07.2016 г., с което е приет доклад В-Дк-121 от 30.06.2016 г. е указано да се изготви анализ на Комисията по проблеми, свързани с прилагането на ЗРВКУ във връзка с предстоящия регулаторен период и предложение до компетентните институции и неправителствени организации за инициране на междуведомствен и обществен дебат по разгледаните въпроси.

Възможни следните алтернативни действия:

1. Принципът за социална поносимост на цените на ВиК услугите да отпадне от съдържанието на ЗРВКУ. КЕВР няма нормативно определени правомощия за реализиране на социални политики във ВиК сектора. Видно от гореизложеното, в областите в които определените от Комисията икономически обосновани цени на ВиК услуги надхвърлят размера на социалната поносимост, и е необходимо цените да бъдат ограничени до този размер, ще се създаде невъзможност за осигуряване на инвестиции, подобряване качеството на услугите, респ. ще се застраши дългосрочната устойчивост и стабилност на ВиК сектора.

2. В случай, че принципът на социална поносимост на цените на ВиК услугите бъде запазен в ЗРВКУ, то тогава са възможни следните варианти:

2.1. Комисията определя икономически обосновават цените на ВиК услуги в съответната област. В случай, че същите надхвърлят размера на социалната поносимост и е необходимо цените да бъдат ограничени до този размер, то тогава следва да се направи редакция на ЗРВКУ, като изрично се посочат принципите и редът, по който Комисията ще извърши тези намаления. В този случай възниква въпросът кой и за чия сметка ще поеме извършването на разходите, които са били ограничени с цел задържане на цените до размера на социалната поносимост - това би следвало да са собственикът на публичните активи, който е сключил договор със съответния ВиК оператор (АВиК или община), и/или собственикът на ВиК оператора (МРРБ или община) или друг, изрично определен / посочен в закона.

2.2. Комисията определя и утвърждава икономически обосновават цените на ВиК услугите в съответната област. В случай, че същите надхвърлят размера на социалната поносимост, то Комисията информира съответните социални институции за необходимостта от провеждане на съответните политики на социално подпомагане. В този случай определянето на размера на социална поносимост е единствено за референтни цели, и не влияе на процеса на утвърждаване на цените. Това следва да е изрично регламентирано в ЗРВКУ и в нормативната уредба, касаеща социалното подпомагане, като за целта следва да се инициира редакция на съответните нормативни актове.

2.3. Възстановява се възможността на Комисията да утвърждава цените на ВиК услугите в зависимост от потребените количества - алтернатива, която е прилагана за „В и К“ ООД, гр. Търговище, за което Комисията е въвела двустъпална тарифа за дружеството в зависимост от потреблението (до и над 20 м³/мес.), като за целите на социалната поносимост е сравнявана цената за потребление до 20 м³/мес. В този случай е необходимо в ЗРВКУ да бъде въведено изрично изискване за количествата, за които може да се утвърждават различни цени.

2.4. Въвежда се изискване Комисията да утвърждава цените на ВиК услугите за битови и небитови потребители за всички ВиК услуги. По този начин принципът на социална поносимост ще се прилага само за цените на битовите потребители. Този вариант не се препоръчва, защото от една страна ще доведе до значително усложняване на изискванията на Единната система за регулаторна отчетност, а от друга страна ще доведе до кръстосано субсидиране между битови и небитови потребители, с което ще се наруши принципа на чл. 13, ал. 1, т. 6 на ЗРВКУ.

2.5. Въвежда се възможност за две цени на ВиК услугите, като първата се прилага за минимално количество вода, необходимо за санитарно-хигиенни нужди, и за нея е валиден принципът на социална поносимост. Съгласно данните от НСИ, средният брой лица в домакинство общо за страната е 2,4, а по области варира между 2,2 - 2,8. Така минималното количество определено съгласно § 1, т. 4 от ДР на ЗРВКУ общо за страната ще е 2,4 лица * 2,8 м³, или 6,72 м³/мес, а по области ще варира между 6,16 и 7,84 м³/мес, което ще доведе до различно третиране на потребителите в различните области. Считаме, че е необходимо в този случай да се извърши редакция на разпоредбата на § 1, т. 4 от ДР на ЗРВКУ, като бъде определен единен стандарт за минимално месечно потребление на вода за питейно-битови нужди за цялата държава.

2.6. В случай, че принципът за социална поносимост бъде запазен в ЗРВКУ, е необходима редакция на разпоредбата на § 1, т. 4 от ДР на ЗРВКУ: „Социална поносимост на цената на В и К услугите“ е налице в случаите, когато тяхната стойност, определена на база минимално месечно потребление на вода за питейно-битови нужди от 2,8 куб. м на едно лице, не надхвърля 2,5 на сто от средния месечен доход на домакинство в съответния регион“ поради следните причини:

- в разпоредбата не е посочено, на базата на какъв предходен период се вземат данните за определяне на средния месечен доход на домакинство в съответния регион;
- думата „регион“ не се използва в съответните нормативни актове, което създава объркване. В закона за регионалното развитие се използват термините области и общини, които са административно-териториални единици; както и райони които окрупняват области и образуват райони от 1-во, 2-ри и 3-то ниво, и се обособяват за целите на планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, наблюдението и оценката на регионалното развитие.
- данните, които Националният статистически институт представя на КЕВР за средно-месечен доход на домакинство по области са от регулярно провеждано наблюдение на домакинските бюджети, и поради извадковия характер на изследването са обременени със стохастични грешки, които би трябвало да се имат предвид при използването им (информация от писма на НСИ).

В тази връзка препоръката е разпоредбата да се промени, като се оценява ниво на социална поносимост общо за страната.

При одобряването на 5-годишните бизнес планове, Комисията разполага с данни за средно-месечен доход на лице от домакинство само за отчетната година. Тази информация не е достатъчна, за да се анализира принципът на социална поносимост на определените икономически обосновани цени на ВиК услуги за 5-те години на бизнес плана.

Необходимо е да се предвиди разпоредба даваща указания как да се оценяват бъдещите нива на средно-месечен доход на лице от домакинство за периода на бизнес плана, и доколко одобряването на цените за периода на бизнес плана (от 2-ра до 5-та година) ще зависи от прогнозните бъдещи нива на доход.

3. Независимо коя от изброените по-горе алтернативи бъде приета, считаме за необходимо да се регламентира въвеждането на практика за подпомагане на доходите на социално слабите потребители, за да се изпълнят посочените изисквания на ООН и ЕК за гарантиране на равен достъп до ВиК услугите.

5.2. Определяне на минимално потребление за санитарно-хигиенни нужди

В случай, че бъде приет вариант по т. 2.5, а именно: **Въвежда се възможност за две цени на ВиК услуги, като първата се прилага за минимално количество вода, необходимо за питейно-битови цели, и за нея е валиден принципът на социална поносимост**, то тогава е необходимо да се определи начинът, по който същия ще се прилага.

Водата за битови цели (domestic water) се определя като *„вода, използвана за всички обичайни битови цели, включително потребление, къпане и приготвяне на храна“*⁸.

За да се определи минимално количество вода необходимо за питейно-битови цели, е необходимо да се уточнят два фактора:

- реална норма на водопотребление;
- разпределение на консумацията на вода за санитарно-хигиенни нужди.

Потреблението на вода варира в зависимост от това дали водата се доставя до имота на потребителя чрез отклонение в къщата, или чрез дворна чешма, както следва ⁹:

⁸ 'water used for all usual domestic purposes including consumption, bathing and food preparation', Guidelines for Drinking-Water Quality , (WHO, 1993; 2002)

⁹ Uganda (WELL, 1998), Studies in Kenya, Tanzania and Uganda (Thompson *et al.*, 2001).

Начин на доставяне	Потребление (л/ж/д)	Миене на чинии и пране (л/ж/д)	Къпане (л/ж/д)
Извори	15,8	-	-
Дворна чешма	50	6,6	7,3
Сградно отклонение	155	16,3	17,4

Във връзка с реализирането на проект за мониторинг на водопотреблението в Столична община е установен реален разход на вода¹⁰ както следва: 151 л/ж/д с обезпеченост 40%, и 204 л/ж/д с обезпеченост 95%. Получените относителни разходи на вода са съответно около 1,5 до 2 пъти по-големи от необходимите, поради преразход на вода от неизправни водочерпни прибори.

Различни данни за битово потребление са налични както следва: Уругвай - 61 л/ж/д, Холандия - 82 л/ж/д, Великобритания - 95 л/ж/д, Канада - 769 л/ж/д¹¹.

Същевременно според друг източник, потреблението на домакинство във Великобритания е 151 л/ж/д¹², а в Холандия е 124 л/ж/д, разпределено както следва¹³:

- промиване на тоалетна: 36 л/ж/д;
- къпане: 52 л/ж/д;
- пране: 20 л/ж/д;
- готвене, пиене и измиване на съдове: 10,3 л/ж/д;
- други нужди: 6,4 л/ж/д.

Изследване показва, че норма на потребление на домакинствата от 135 л/ж/д (включваща реално потребление от 120 л/ж/д, и минимални нива на загуби по мрежата от 10-15%) е минимално необходима за социалното и икономическо развитие, осигуряващо постигане на високо човешко развитие¹⁴.

Разпределение на консумацията на вода за санитарно-хигиенни нужди за Англия (145 l/v/d), Холандия (107.7 l/v/d), Германия (152 l/v/d), Франция и САЩ¹⁵ показва следните усреднени стойности:

Вид на разхода	Средни стойности л/ж/д	Средни стойности %
Промиване на тоалетна	37,73	26,4
Къпане	31,17	28,0
Пране	19,63	15,8
Измиване на съдове	10,60	8,5
Други разходи	35,73	21,3
Общо	134,87	100,00

Посочено е, че водопотреблението на един жител за денонощие в жилищните сгради в България е по-голямо от посочените конкретни стойности по държави, с над 2 пъти, дължащо се предимно на преразход на вода.

¹⁰ Проф. Ганчо Димитров, Изследване на водопотреблението в жилищни сгради с изправни водочерпни арматури, сп. „Булаквa“, брой 2, 2004 г.
¹¹ Food and Agriculture Organization, Aquastat: FAO's Information System on Water and Agriculture, 2004; United Nations Development Programme, Human Development Report 2006

¹² OFWAT, Security of supply, leakage and the efficient use of water: 2004-05

¹³ VEWIN, Waterleidingstatistiek 2005, Vereniging van Waterbedrijven in Nederland, Rijswijk, 2006.

¹⁴ Jonathan Chenoweth, Minimum water requirement for social and economic development, Centre for Environmental Strategy, University of Surrey, Guildford, UK

¹⁵ Проф. Ганчо Димитров, Технически възможности за намаляване на преразхода на вода в сградните водоснабдителни системи, сп. „Водно дело“, 1998 г.

Съществуват различни данни за минимално необходимото потребление на вода за битови цели, в диапазона от 7,5 до 4 654 л/ж/д.

Изследване на Gleick показва¹⁶, че са нужни поне **50 л/ж/д** за посрещане на биологични и екологични (питейно-битови) нужди, включително 5 л/ж/д за пиене, 20 л/ж/д за тоалетна, 15 л/ж/д за къпане и 10 л/ж/д за готвене.

Минимално потребление от **50 л/ж/д** покрива основните нужди за хигиена и консумация, като осигурява възможности за къпане и пране, в случаите когато водата се доставя до имота чрез дворна чешма според изследване на World Health Organization (WHO)¹⁷.

По-ново изследване на WHO¹⁸ също показва нормата от **50 л/ж/д** като възможна за покриване на минималните питейно-битови нужди:

Във връзка с горното би следвало да се приеме, че норма от 50 л/ж/д е достатъчна за покриване на минималните санитарно-хигиенни нужди.

Изборът на вариант за действие трябва да бъде направен, след задълбочена дискусия с всички институции, имащи отношение към ВиК сектора и неговото устойчиво развитие, включително:

- Министерство на околната среда и водите, което управлява водите на национално ниво, и управлява ОП „Околна среда“;
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството, което осъществява държавната политика в отрасъла водоснабдяване и канализация;
- Министерство на труда и социалните грижи, което разработва, координира и провежда държавната политика в областта на социалното подпомагане.

Най-правилният вариант за действие, който ще намери отражение в нормативната уредба, следва да бъде координиран по всички аспекти на държавната политика в отрасъла водоснабдяване и канализация, планирана и осъществявана от съответните държавни институции.

Описаните проблеми е необходимо да бъдат решени преди започването на следващия регулаторен период от 01.01.2017 г.

Анализът е приет с решение на КЕВР по т. 3 от Протокол № 177 от 01.09.2016 г.

¹⁶ P.H. Gleick, Basic water requirements for human activities: Meeting basic needs, Water International, 21 (1996)

¹⁷ Guy Howard, Jamie Bartram, Domestic Water Quantity, Service Level and Health, WHO/SDE/WSH/03.02, World Health Organization 2003

¹⁸ Technical notes on drinking-water, sanitation and hygiene in emergencies, World Health Organization, 2013